

Tekst 1 Zelfkastijding op vier wielen

5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70	75	80	85	90	

(1) Al in 2001 baarde de VROM-raad¹⁾ opzien met zijn advies aan het kabinet de strijd om het autoverkeer in te dammen maar op te geven. Een strijd die overigens tot dan toe alleen op papier gevoerd was en zeker niet in de praktijk: het snelwegennet en het autopark konden decennialang groeien zonder dat die ontwikkeling een strobreed in de weg gelegd werd. Toen in de jaren negentig de aanleg van nieuwe snelwegen stokte, was dat dan ook niet omdat de regering op de rem ging staan, maar omdat inmiddels bijna alle denkbare wegen waren aangelegd. Het aantal auto's groeide ondertussen door tot de ruim 6,8 miljoen auto's, die vandaag de dag worden opgeslokt in ontelbare lange files.

(2) De omvangrijke wegwerkzaamheden die Rijkswaterstaat met grote regelmaat uitvoert, waarschijnlijk in de hoop het dreigende verkeersinfarct voor te blijven, veroorzaken vooralsnog alleen maar méér files. Als ergens een knelpunt wordt weggenomen, bijvoorbeeld door een extra rijstrook aan te leggen, helpt dat slechts heel even. Maar daarna slibt de weg binnen de kortste keren weer dicht. Zo langzamerhand lijkt stilstaan op de Nederlandse wegen de norm en rijden de uitzondering. Het kan haast niet anders of het moment nadert waarop autorijdend Nederland definitief tot stilstand komt.

(3) De Nota Mobiliteit, die de minister van Verkeer in 2005 zonder rumoer door de Tweede Kamer wist te loodsen, is weinig hoopgevend voor de toekomst. De verwachting is dat het wegverkeer tot 2020 nog met 40 procent zal groeien. Het huidige wegennet kan die groei echter niet

aan, iets wat niemand zal verbazen. En aangezien de investeringen in nieuwe en bredere wegen het fileprobleem tot nu toe niet hebben kunnen oplossen, valt niet te verwachten dat ze dat in de toekomst wel zullen doen.

(4) De minister van Verkeer moet dus weten dat filebestrijding op de lange termijn nauwelijks resultaat zal hebben. Toch gaat ze koppig door met geldverslindende werkzaamheden aan het Nederlandse wegennet. En waarom? Waarom miljarden uitgeven als het uiteindelijk niet meer betekent dan uitstel van executie? Waarom biedt ze geen weerstand aan al die belastingbetalende autoliefhebbers en lobbyende belangenverenigingen die in een collectieve verdwazing vasthouden aan de illusie in de toekomst te kunnen blijven doorrijden als de wegen maar breed genoeg worden en er nog wat extra snelwegen worden aangelegd? Wordt het niet de hoogste tijd dat waanidee maar eens los te laten, verdere investeringen achterwege te laten, simpelweg te leren leven met de files of gewoon de auto maar te laten staan?

(5) Het zal echter niet eenvoudig zijn de gemiddelde automobilist tot inkeer te brengen. Want nu al blijft men ondanks alle welbekende, sombere toekomstscenario's massaal autorijden. De vrijheid van het autorijden gaat kennelijk boven het fileleed en je kunt je dus afvragen of, als voor de Nederlandse burger de lusten van het autorijden altijd nog opwegen tegen de lasten, er eigenlijk wel sprake is van een echt probleem.

(6) "Blij dat ik rij!". Bondiger dan met deze slogan van de automobielerbranche werd het nooit samengevat.

Ook al staan we steeds vaker stil, zolang we zelf het stuur in handen hebben, koesteren we de illusie van de bewegingsvrijheid. En deze illusie wordt maar al te graag in stand gehouden door autofabrikanten met reclamespotjes waarin bestuurders van de nieuwste modellen steevast een prachtige weg door een schilderachtig landschap voor zich alleen hebben. Ja, we weten wel dat de werkelijkheid op de A2 om acht uur 's ochtends een totaal andere is, maar daar laten we ons niet door afschrikken. En ach, zo vreselijk is het toch niet om in de file te staan? Dankzij de mobiele telefoon, de laptop en de autoradio weten we de tijd in de file tegenwoordig goed te benutten. En zolang veel bedrijven elkaar verdringen voor een locatie langs de snelweg, valt het met de nadelen die werkgevers van de files ondervinden, vermoedelijk toch ook wel mee?

(7) Filosofen, sociologen, economen – allemaal hebben ze zich inmiddels over onze 'relatie' met de auto gebogen. Daarbij zijn ze het over één ding eens: we kunnen en willen hem niet missen. Want hoe gewoon de auto ook is geworden, hij is nog altijd een statussymbool. We houden van onze auto en daarom hebben we er veel voor over. Waarom zijn jongeren bereid een kapitaal uit te geven om het rijbewijs te behalen? Niet alleen omdat het gezien wordt als een bewijs van volwassenheid, maar vooral omdat het de weg opent naar vrijheid en onafhankelijkheid.

(8) De auto wordt door velen gezien als het symbool van onze welvaart en vooruitgang, een triomf van het op individuele vrijheid gebaseerde kapitalisme. De opmars van de auto is daarom iets waar we blij mee zouden moeten zijn. En het ziet er inderdaad niet naar uit dat er aan die opmars snel een einde zal komen.

(9) In het moderne gezin – ook wel door een Duitse socioloog zo treffend de *Spagatfamilie* genoemd – zijn woon- en werkverkeer definitief gescheiden. Vader en moeder wonen bijvoorbeeld in Nieuwegein, maar vader werkt in Amersfoort en moeder in Utrecht. Als eerste bewoners van hun nieuwbouwwijk konden ze indertijd geen gebruikmaken van openbaar vervoer, want dat was er toen nog niet. Inmiddels is de auto een essentieel onderdeel van hun leven met bijbehorende standaard geworden. Hun vrienden en familie wonen elders in het land en de kinderen brengen ze liever niet met de fiets naar school, want dat is te gevaarlijk door de auto's van al die andere ouders die hun kinderen met de auto naar school brengen. En terwijl de bevolking in Nederland nog maar langzaam groeit, of helemaal niet meer, neemt het aantal van dit soort huishoudens toe en daarmee ook het aantal verplaatsingen. Het wordt allang niet meer vreemd gevonden als de verschillende leden van een gezin uit puur gemak elk hun eigen auto hebben. Nu al beschikt twintig procent van alle Nederlandse huishoudens over meer dan één auto. Is het geen wonder dat men in deze gezinnen niets negatiefs meer over de auto wil horen?

(10) Is er dan geen enkel lichtpuntje? Onderzoek naar het verplaatsingsgedrag van werkende Nederlanders heeft een interessante wetmatigheid aan de oppervlakte gebracht, bekend als de Wet van Behoud van Reistijd. We blijken bereid dagelijks ongeveer een uur aan de reis van huis naar werk te besteden, een cijfer dat al honderd jaar niet is veranderd. Een snellere verbinding betekent in veel gevallen niet dat mensen minder tijd kwijt zijn om tussen huis en werk heen en weer te rijden, maar dat ze verder van hun werk gaan wonen. Juist deze Wet van Behoud van Reistijd zou wel eens een belangrijk aanknopingspunt kunnen

190 bieden voor de oplossing van het file-
probleem. Immers: hoe langer de files
worden, hoe sneller het moment daar
is dat de automobilist zich zal gaan
afvragen wat deze zelfkastijding hem
echt waard is.

195 **(11)** Als files de prijs vormen die de
automobilist uit de middenklasse
bereid blijkt te zijn te betalen voor een

200 huis met tuin in een mooie buitenwijk
en liefst aan het water, dan moet hij
die maar betalen. Pas als de prijs
daarvoor té hoog wordt, zal er een
omslagpunt komen. Gezien de
ervaringen uit de praktijk, kan het
echter nog wel even duren voor het
205 zover is. Voorlopig zullen we simpel-
weg geduld moeten hebben.

naar: Willem de Bruin

uit: de Volkskrant, januari 2006

noot 1 VROM-raad: de belangrijkste adviesraad die de overheid adviseert inzake verkeer, ruimtelijke ordening en milieu.

Tekst 1 Zelfkastijding op vier wielen

- Een schrijver van een tekst kan verschillende schrijfdoelen hebben, zoals activeren, amuseren, beschouwen, betogen en uiteenzetten. Soms worden in een tekst schrijfdoelen gecombineerd.
- 4p 1 Toon op grond van de inhoud aan dat deze tekst zowel een betogend als een beschouwend karakter heeft.
Doe dat door de volgende zinnen af te maken:
De tekst is betogend, want...
De tekst is beschouwend, want...
- 1p 2 “Al in 2001 baarde de VROM-raad opzien met zijn advies aan het kabinet de strijd om het autoverkeer in te dammen maar op te geven.” (regels1-4)
Welke functie heeft deze zin, gelet op de gedachtegang van de tekst ‘Zelfkastijding op vier wielen’?
Deze zin dient om
- A aan te geven dat het niet nodig is het wegennet te onderhouden in een poging het de automobilist naar de zin te maken.
  - B de kritiek op de benadering van het fileprobleem door de verantwoordelijke overheid te ondersteunen.
  - C duidelijk te maken dat de overheid de adviezen over de oplossing van het fileprobleem niet serieus neemt.
  - D te bewijzen dat de minister handelt tegen de verlangens van de autorijdende burgers in.
- Na de inleiding kunnen de volgende tekstdelen achtereenvolgens worden voorzien van de volgende kopjes:
- 1 Twijfels bij de huidige aanpak van het probleem
  - 2 De kern van het probleem
  - 3 Zicht op een oplossing van het probleem.
- 1p 3 Bij welke alinea begint het deel waarboven het eerste kopje past?
- 1p 4 Bij welke alinea begint het deel waarboven het tweede kopje past?
- 1p 5 Bij welke alinea begint het deel waarboven het derde kopje past?
- 1p 6 Bij wie vooral ligt, blijkens de tekst ‘Zelfkastijding op vier wielen’, de sleutel tot de uiteindelijke oplossing van het fileprobleem?
De sleutel tot de uiteindelijke oplossing van het fileprobleem ligt vooral bij
- A de automobielbranche.
  - B de automobilist.
  - C de middenklasse.
  - D de overheid.

- 1p 7 Wat is de hoofdgedachte van alinea 4?
- A De minister van Verkeer houdt te weinig rekening met de wensen van de doorsnee burger.
  - B Het is niet realistisch te denken dat het mogelijk is het fileprobleem op te lossen.
  - C Het zou verstandig zijn een andere benadering te kiezen voor het fileprobleem.
  - D Verdere uitbreiding van het wegennet is een te dure oplossing van het fileprobleem.
- 2p 8 “... of gewoon de auto maar te laten staan?” (regels 74-75)
Welke conclusie ten aanzien van deze oplossing voor het fileprobleem kan uit alinea 5 worden afgeleid?
- 2p 9 “... maar daar laten we ons niet door afschrikken.” (regels 103-104)
Welke twee redenen voor deze reactie zijn te vinden in alinea 6?
- 1p 10 In alinea 9 wordt het verschijnsel ‘Spagatfamilie’ genoemd.
Wat moet het voorbeeld dat bij dit verschijnsel wordt genoemd, aantonen?
Het voorbeeld bij het verschijnsel ‘Spagatfamilie’ moet aantonen
- A dat goed openbaar vervoer voor veel gezinnen geen alternatief voor de auto kan zijn.
  - B dat in de praktijk van alledag de auto voor veel gezinnen als onmisbaar wordt beleefd.
  - C dat veel gezinnen de auto noodgedwongen op een onverantwoorde manier gebruiken.
  - D dat veel gezinnen door omstandigheden niet dichterbij hun werk kunnen wonen.
- 3p 11 ‘De Wet van Behoud van Reistijd’ maakt duidelijk dat de mens het over het algemeen niet bezwaarlijk vindt ongeveer een uur reistijd kwijt te zijn tussen werk en huis (alinea 10).
Welk verband is er tussen deze ‘Wet van Behoud van Reistijd’ en de mogelijke oplossing van het fileprobleem?
Gebruik maximaal 30 woorden.
- 1p 12 “Gezien de ervaringen uit de praktijk, kan het echter nog wel even duren voor het zover is.” (regels 202-205)
Naar welke ervaringen wordt hier verwezen ?
Hier wordt verwezen naar de ervaringen dat
- A automobilisten de auto hardnekkig blijven gebruiken, hoewel de ellende op de weg nog steeds toeneemt.
  - B de minister van Verkeer wegen blijft bouwen, hoewel meer wegen waarschijnlijk niet tot minder files leiden.
  - C mensen hun auto als iets bijzonders blijven beschouwen, hoewel het bezit van een auto heel gewoon is geworden.
  - D Nederlanders verder weg van hun werk gaan wonen, hoewel de reistijd tussen huis en werk korter wordt.

In de tekst 'Zelfkastijding op vier wielen' wordt een aantal retorische vragen gesteld.

- 1p 13 Welke twee van de onderstaande vragen zijn zo'n retorische vraag?
- 1 "Waarom miljarden uitgeven als het uiteindelijk niet meer betekent dan uitstel van executie?" (regels 59-61)
  - 2 "En ach, zo vreselijk is het toch niet om in de file te staan?" (regels 104-106)
  - 3 "Waarom zijn jongeren bereid een kapitaal uit te geven om het rijbewijs te behalen?" (regels 123-125)
- A** 1 en 2.
B 1 en 3.
C 2 en 3.

De titel van deze tekst is 'Zelfkastijding op vier wielen'.

- 1p 14 Welke van onderstaande zinnen omschrijft het beste de gedachte achter deze titel?
- A** De automobilist ondervindt veel hinder van de files, maar hij neemt die graag voor lief om te kunnen blijven autorijden.
- B** In de huidige maatschappij is de auto zo belangrijk geworden, dat de automobilist de file niet meer als iets negatiefs ervaart.
- C** Met het nemen van twijfelachtige maatregelen, bestraft het ministerie die burgers die hardnekkig vasthouden aan hun rijgedrag.
- D** Tegenwoordig kan de automobilist niet zonder de auto, dus moet hij accepteren dat hij vaak in de file staat.
- 1p 15 Wat is de hoofdgedachte van de tekst 'Zelfkastijding op vier wielen'?
- A** Dankzij moderne voorzieningen zoals laptop en mobiele telefoon vindt de automobilist het tegenwoordig niet meer erg om in de file te staan, waardoor de maatregelen die genomen worden om het fileprobleem op te lossen hun doel niet zullen bereiken.
- B** Het fileprobleem zal, ondanks de voorgenomen maatregelen van de overheid, pas worden opgelost wanneer de automobilisten tot het besef komen dat de nadelen van het reizen met de auto groter zijn dan de voordelen.
- C** Het zal de overheid beslist niet lukken het fileprobleem uit de wereld te helpen, want elk knelpunt dat wordt opgelost, veroorzaakt ergens anders een nieuw probleem, waardoor nóg meer nieuwe wegen en rijstroken nodig zijn.
- D** Omdat de meeste automobilisten vooralsnog niet bereid zijn dichterbij hun werk te gaan wonen of gebruik te maken van het openbaar vervoer, wordt de overheid gedwongen ingrijpende maatregelen te nemen om het fileprobleem op te lossen.

tekstfragment

Onzin

Confronteer Milieudefensie, een beweging die opkomt voor het milieu, met de vraag of meer asfalt het fileprobleem oplost en er volgt een lange monoloog over de 'onzin' daarvan. "Files kun je nu eenmaal niet oplossen," zegt woordvoerder Joris Wijnhoven, "Het is een illusie om te denken dat het aanleggen van meer

5 wegen het fileprobleem doet verdwijnen. Elke nieuwe weg zorgt weer voor extra automobilisten. Zo leidde de aanleg van de A5 maar heel even tot ontlasting van de A4 en de A9. Meer wegen zorgen er alleen maar voor dat je de mensen weer uit het openbaar vervoer trekt, en mensen die net besloten hadden de files te

10 mijden en naar alternatieven zochten, stappen weer in hun auto. Maar ook al zou meer asfalt helpen, dan nog moet je het niet doen. Files brengen milieu en mens veel schade toe door de uitstoot van fijnstof, CO₂'s en andere giftige stoffen. De overlast van files wordt trouwens schromelijk overschat. De economische schade is helemaal niet zo groot als wordt beweerd en daarnaast vormen files nauwelijks een ergernis, de mensen accepteren het gewoon."

(naar: Website 'XL-special', 26 oktober 2005)

1p 16 Welk aspect van het fileprobleem zoals dat wordt behandeld in het tekstfragment, komt niet aan bod in de tekst 'Zelfkastijding op vier wielen'?

Het aspect van

- A de alternatieven voor de auto.
- B de ergernis over het tijdverlies.
- C de gevolgen voor de werkgelegenheid.
- D de schade voor mens en milieu.

"De overlast van files wordt trouwens schromelijk overschat. De economische schade is helemaal niet zo groot als wordt beweerd" (regels 12-13 tekstfragment)

1p 17 Op welke alinea in de tekst 'Zelfkastijding op vier wielen' sluit deze constatering het meeste aan?

- A alinea 1
- B alinea 4
- C alinea 6
- D alinea 8

“Het kan haast niet anders of het moment nadert waarop autorijdend Nederland definitief tot stilstand komt.” (regels 34-37)

De argumenten bij deze bewering zijn te vinden in de zinnen die aan deze bewering voorafgaan.

- 3p **18** Toon aan dat de bewering in regels 34-37 is gebaseerd op verschillende typen argumenten. Doe dat door onderstaande zinnen aan te vullen:
- 1 Een argument op basis van gezag bij deze bewering is: .....
  - 2 Een argument op basis van feiten bij deze bewering is: .....
  - 3 Een argument op basis van een voorbeeld bij deze bewering is: ....

De Nota Mobiliteit is weinig hoopgevend voor de toekomst (zie regels 38-42).

- 1p **19** Op welk type argument uit het vervolg van deze alinea is deze bewering vooral gebaseerd?

Argumentatie op grond van

- A feiten.
- B gezag.
- C intuïtie.
- D veronderstellingen.

“Voorlopig zullen we simpelweg geduld moeten hebben.” (regels 205-206)

- 1p **20** Welk bezwaar zal er door de uitvoerende overheid tegen deze afwachtende houding vermoedelijk worden ingebracht?